

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.30 (3342) ●

● ЧАЦВЕР, 8 ЖНІЎНЯ, 2013

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Гучаць натхнёна галасы

На розных канцэртных пляцоўках Тальяці можна бачыць і чуць беларускія гурты **Стар. 2**

3 кнігамі па жыцці

Ганаровае найменне “Гаспадыня-беларусачка” на Астравеччыне прысвоена кіраўніцы раённай бібліятэчнай сістэмы Наталлі Ачарэтай **Стар. 3**

Прыгажосці прагне душа

У Дзяржаўным гістарычным музеі працуе выстава “У промнях веры хрысціянскай”, яна прысвячаецца 1025-годдзю хрышчэння Русі **Стар. 4**

ПАРАЛЕЛІ

Янка Купала, Укакока і Эмілія Манэ

У жыцці і творчасці беларускага класіка арганічна ўваходзілі фінскія народныя традыцыі і французскі імпрэсіянізм

Апошнім часам у напружаным рытме жывуць супрацоўнікі Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы. Яны здзейснілі дзве цікавыя задумы — іх праекты ў Фінляндыі і Расіі атрымалі станоўчы грамадскі рэзананс. Што за праекты? Чым цікавая ў замежжы творчасць Песняра? Пра гэта, а таксама пра планы музея на будучыню мы гутарым з дырэктарам Купалаўскага музея Аленай Ляшковай.

— **З чым былі ў Фінляндыі? І чаму менавіта там прэзентавала творчасць Янкі Купалы?**

— Выстава ладзілася ў Хельсінкі пад назвай “Над Іматрай”, як і ў аднаго з вершаў, напісаных паэтам пад уражаннем ад паездкі ў Фінляндыю. Тое было летам 1910 года. Купала разам з сябрамі, вядомымі дзеячамі нацыянальнага адраджэння Браніславам Эпімах-Шыпілам ды Антонам Гры-

невічам ездзіў на некалькі дзён з Санкт-Пецярбурга ў Фінляндыю. Свае ўражанні ад падарожжа публікаваў у газеце “Наша Ніва”, там быў і верш “Над Іматрай” — рамантычная замалёўка ракі з вадаспадам Іматра ў парку-запаведніку Круунунпуйста. У вершы адлюстравана прырода, жыццё і побыт фінаў, іх узаемаасункі, іх самасвядомасць... Чытаеш верш — і разумеш: вадаспад той не проста маляўнічае месца, дзе вада падае ў раку з уступа, які перасякае рэчышча. Гэта і сімвал, паэтычны вобраз гістарычнага шляху Фінляндыі да незалежнасці. Твор і стаў ключом, камертонам для стварэння выставы ў Хельсінкі. Наш фінскі сябар, прыхільнік беларускай паэзіі Тойва Тулін пераклаў верш на родную яму мову, і наведвальнікі выставы маглі ацаніць прыгажосць Купалаўскай паэзіі. Для ўзмацнення паэтычна-

га эфекту мы выстаўлялі афорты, літаграфіі, лінагравюры мастакоў Арлена Кашкурэвіча, Георгія Паплаўскага, Васіля Шаранговіча, Міхаіла Басальгі ды Барыса Забарава: яны ў розных гады ілюстравалі паэмы і п’есы класіка.

— **А ў якую пару года гасцяваў у фінаў Янка Купала?**

— Цікава, што паэт з сябрамі прыехаў у Фінляндыю якраз у дзень летняга сонцастаяння, час росквіту ўсіх сіл прыроды. Гэта была пара Купалля — старажытнае язычніцкае і зорастрыйскае свята сонца і агню, ушанавання вады і ўсяго, чаму вада дае жыццё. Малады Янка Луцэвіч, як вядома, таму і ўзяў на пачатку літаратурнага шляху псеўданім Янка Купала, што нарадзіўся ў такі поўны рамантыкі і містыкі перыяд. У фінаў таксама ёсць сваё Купалле, называецца Юханус (ад фінскага Juhannus) — пазнейшая назва

Выстава Купалаўскага музея ў Хельсінкі мела назву “Над Іматрай”

свята, па імені Іаана Хрысціцеля. Дарэчы, з 1934 года ў Фінляндыі Юханус нават сумясцілі са святкаваннем Дня нацыянальнага сцяга Суомі. Вось наколькі паганскае, архаічнае, здавалася б, свята дарэчнае для сучасных фінаў. Гэта і афіцыйнае царкоўнае свята, дзень Іаана Хрысціцеля. Хоць традыцыйна адзначаецца яно 24 чэрвеня, але з 1955-га ў фінаў — заўсёды ў першую суботу пасля 19 чэрвеня (каб усім зручна было святкаваць).

— **Магчыма, з часам і беларусы ўшануюць так сваё Купалле...**

— Сапраўды, пра тое варта падумаць. Дарэчы, такое змя-

ненне было зроблена і ў Швецыі, яшчэ раней. На Юханус прынята ўпрыгожваць дом, лодку, плыт ды іншыя месцы збору людзей галінкамі бярозы, хадзіць у саўну, паліць вялікае вогнішча кока (па-фінску kokko). Нам казалі, што вярхоўнага бога-грамавержца ў карэла-фінскай міфалогіі называюць Ука (Ukko). І кульмінацыя свята ў фінскім варыянце — гэта, як і ў нас, велізарнае вогнішча ля ракі, яго называюць Укакока (вогнішча ў гонар бога). Фіны лічаць: агонь пажырае ліха, а вада зносіць попел у ноч. Цікавы абрад — і падобны да Купалля, што яднае беларусаў са скандынавамі. → **Стар. 3**

ПАДЗЕЯ

Рэліквія з Патры — у Мінску

Тысячы беларускіх вернікаў змаглі дакрануцца да вялікай хрысціянскай святыні: крыжа апостала Андрэя Першазваннага

Пра апостала Андрэя, які быў распяты на Х-падобным крыжы з дрэва, згадваецца ў Евангеллі: указваецца, што ён брат апостала Пятра. Дарэчы, касы крыж на Андрэеўскім флазе Расійскага ваеннага флоту мае тую ж форму. Цудатворны крыж — дакладней, яго рэшткі ў спецыяльным рэліквары, — некалькі дзён знаходзіўся ў Мінскім прыходзе Усіх святых, у велічным новым храме на скрыжаванні вуліц Каліноўскага і Усіхсвяцкай.

Святыню даставіла ў Бела-

Тысячы вернікаў пакланіліся крыжу ў Мінску

русь пад час урачыстасцяў з нагоды 1025-годдзя Хрышчэння Русі на спецыяльным цягніку

дэлегацыя Эладскай (Грэчаскай) праваслаўнай царквы. Вернікі ішлі ў храм днём і ноччу,

тысячамі дабіраліся ў Мінск з розных прыходаў краіны, у тым ліку і на спецыяльна арганізаваных аўтобусах. На памяць паломнікам падарылі маленькія абразкі з выявай апостала Андрэя — як бласлаўленне патрыярха Кірылла.

Рэліквія захоўваецца ў грэчаскім горадзе Патры, на паўвостраве Пелапанэс, дзе і быў распяты апостал. Там узвышаецца і сабор Андрэя Першазваннага, самы вялікі ў Грэцыі. Як сведчаць летапісы, свята апостала Андрэя нёс хрысціянства на землі Кіеўскай Русі, паставіў крыж у Кіеве, адтуль прыйшоў у Ноўгарад.

Таццяна Карнілава, бібліятэкар

РАЗАМ

Будуй, атрад!

Беларускія, расійскія і ўкраінскія студэнты працуюць у зводным будатрадзе

Такі будатрад створаны ўпершыню. У красавіку ў Мінску прадстаўнікі маладзёжных рухаў Беларусі, Расіі і Украіны абмеркавалі, як ён будзе арганізаваны, дзе працаваць.

Атрад створаны на базе Беларускага нацыянальнага тэхнічнага ўніверсітэта. У яго ўвайшлі 7 беларусаў, 8 расіян і 10 украінцаў — студэнты розных вуні трох краін. Працуюць яны з 1 ліпеня на ўзвядзенні інтэрнату мінскай Студэнцкай вёскі. Нядаўна байцы зводнага будатрада ўдзельнічалі ў спартыўным фестывалі на стадыёне БНТУ. Фэст сабраў 35 каманд і прысвячаўся Дню студэнцкіх атрадаў.

ПРАСТОРА ДЛЯ ТВОРЧАСЦІ

Гучаць натхнёна галасы

На розных канцэртных пляцоўках Тальяці можна бачыць і чуць беларускія гурты

У нас прайшлі ўрачыстасці да 276-х угодкаў заснавання Стаўрапаля-на-Волзе, цяпер Тальяці. Ва ўсіх раёнах ладзіліся імпрэзы, карнавальныя шэсці і аўтапарад, канцэрты, выставы і конкурсы. І сябры Беларускай нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Нёман” выступалі на дзвюх пляцоўках. Спачатку — пад час адкрыцця свята ў Камсамольскім раёне, дзе беларусы пазнаёміліся з дэлегацыямі гарадоў-пабрацімаў з Балгарыі, Францыі, Венгрыі, Германіі. Дарэчы, балгарка Дзіяна, як аказалася, выдатна гаворыць па-руску, і ёй было цікава даведацца пра Беларусь. Мы і здымкі зрабілі на ўспамін з флагамі сваіх краін: яны па колерах падобныя! Карнавальным шэсцем ішлі да Волгі, дзе саборнічалі кухары. І пакуль усё гатавалася, мы ў ліку іншых нацыянальных гуртоў весялілі народ. Ансамблі “Купалінка” і “Зорачкі” натхнёна выконвалі беларускія народныя і аўтарскія песні. І прыгожыя

На свяце горада беларусы Тальяці пасябравалі з Дзіянай, гасцяй з Балгарыі

нашы строі прыцягвалі ўвагу соцень гараджан і гасцей горада. А пазней выступілі ў Парку Перамогі, што ў Аўтазаводскім раёне: там усталявана новая высокая сцэна. І “Купалінка”, і “Зорачкі” былі на вышыні! Многія глядачы не ведаючы нават слоў, нам падпявалі і пляскалі. Пасля кожнай песні чуваць было: “Малайцы! Брава!” І так хораша было адчуваць: творчасць дапамагае людзям веселей глядзець на свет.

А яшчэ мы ўдала выступілі на Першым гарадскім фэсце нацыянальных культур сярод устаноў сярэдняй прафесійнай адукацыі. Свята ініцыявала Святлана Анісімава, загадчыца бібліятэкі, выкладчыца і куратар студсавета Тальяцінскага хіміка-тэхна-

лагічны каледжа. Як вядома, сярод моладзі часам узнікаюць спрэчкі на міжнацыянальнай глебе. І ў каледжы вырашылі: варта знаёміць юнакоў і дзяўчат з культурай, звычаямі іншых народаў. Ва ўстанове раней так праходзілі падобныя фестывалі: кожная навучальная група выбірае (цягнулі жэрабя!) нацыянальнасць, якую затым і прадстаўляе. Афармлялі кабінеты ў розных этнастылях, падбіралі матэрыялы з газет і часопісаў, праводзілі конкурсы дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, страў нацыянальнай кухні. Пагадзіцеся, цудоўная ідэя! А сёлета фэст набыў агульнагарадскі маштаб, у ім удзельнічалі навучэнцы пяці каледжаў.

У фае Палаца твор-

часці дзяцей і моладзі наладзілі выставу народных умельцаў Беларусі і Расіі. У вялікай глядзельнай зале — студэнты, навучэнцы, выкладчыкі. Пад час фэсту яны шмат даведаліся пра народы, прадстаўнікі якіх насяляюць Самарскую вобласць. Рытмы татарскай музыкі змяняліся напеўнымі ўкраінскімі песнямі, выступалі гурты казахаў і рускіх. Усім спадабаліся і беларусы: гурт “Спадчына” цудоўна выканаў вядомую народную песню з рэпертуару “Песняроў” “Касіў Ясь канюшыну”. Зачароўвалі талентамі ды і вышыванымі беларускімі строямі яго ўдзельнікі: салісты Багдан Паплаўскі і Анастасія Фёдарова, музыкі Максім Малькоў, Уладзімір Рабаў, Аляксандр Анісімаў.

Пакуль працавала журы, на сцэне выступалі гасці свята — гурты суполак “Нёман” і “Дніпро”, адпаведна беларускай і ўкраінскай. Цёпла прынялі глядачы гурт “Зорачкі” і кіраўніка беларускай суполкі Людмілу Дзёміну: яны ўпершыню выконвалі песні “Бераг родны” і “Васільковае неба”.

Мы вельмі ўдзячны Святлане Анісімавай, яе паплекнікам за выдатную ідэю фэсту і яго арганізацыю. Такі фестываль, уз’яўнены тальяцінскія беларусы, вельмі патрэбен не толькі ў нашым горадзе. Можа, хто з нашых супляменнікаў у іншых краінах, рэгіёнах Расіі падхопіць каштоўную ідэю?

Сяргей Шылкін, намеснік старшыні суполкі “Нёман”

Заглянулі пад зямлю

Іван Іванаў

Беларускія нафтавікі бораць свідравіны ў Заходняй Сібіры з выкарыстаннем тэлеметрычнага комплексу, а таксама інтэрнэт-тэхналогій

Паведамленне з вытворчага аб’яднання “Беларуснафта” гучыць будзённа: спецыялісты таварыства “Беларуснафта-Сібір” пры бурэнні свідравін выкарыстоўваюць тэлеметрычны комплекс. А гэта, па сутнасці, пачатак новай эры ў асваенні новых радовішчаў карысных выкапняў. Раней праходка ішла, па вялікім рахунку, усялякую — цяпер бурлышчыкі бачаць пад зямлёй. Новы сэрвіс, які прапанавалі расіянам беларусы ў Заходняй Сібіры, называецца так: нахільна-накіраванае свідраванне з ужываннем тэлеметрычнага комплексу з гідраўлічным каналам сувязі.

Першай заказала паслугі кампанія “Роснефть-Пурнефтегаз”.

Новае абсталяванне дае магчымасць з высокай ступенню надзейнасці, дакладнасці вымяраць розныя параметры працэсу бурэння. А інтэрнэт-тэхналогіі перадачы інфармацыі, “прашытыя” ў комплекс, даюць магчымасць спецыялістам прадпрыемстваў “Беларуснафта-Сібір” і “Роснефть-Пурнефтегаз” у анлайн-рэжыме бачыць ход будаўніцтва свідравіны. Кантраляваць вытворчы працэс можна і ў вытворчым аб’яднанні “Беларуснафта”, галаўны офіс якой, як вядома, знаходзіцца ў палескай Рэчыцы.

ПЕРСПЕКТИВЫ

Шанец для гаспадарлівых

Іна Ганчаровіч

Мабыць, нездарма кажуць: усё новае — гэта добра забытае старое. Яшчэ гадоў трыццаць таму Беларусь была авечкагадоўчай краінай. Практычна ў кожным раёне — спецгаспадаркі па вырошчванні авечак, і трымалі іх вяскоўцы ці не на кожным другім падвор’і: сотні тысяч. А колькі ўмельцаў па вырабе аўчын, пашыве кажухой! Набыць такую вопратку лічылася модным і прэстыжным.

Усё змянілася напрыканцы 80-х. Калі распаўся СССР, у авечкагадоўчых гаспадарак паўсталі праблемы з рэалізацыяй воўны. Ну і аварыя на Чарнобыльскай АЭС. Аказалася, што ў

воўне асядаюць радыёнуклідны, таму вырашылі звесці большую частку пагалоўя. На ўсю краіну засталася крыху больш за 50 тысяч авечак, з іх 42 тысячы ў прыватным сектары, 4 тысячы ў фермерскіх гаспадарках і 6 тысяч у грамадскім сектары. Па вялікім рахунку, пасля 90-х авечкі для нас перайшлі ў катэгорыю жывёл экзатычных.

Але прайшоў час, змяніліся ўмовы. І спецыялісты ўжо абяцаюць за пяць гадоў сапраўдны прарыў у авечкагадоўлі. Беларускія навукоўцы выпрацавалі сістэмы і тэхналогіі, каб гаспадарыць з улікам мясцовых умоў. Цяпер задача: адрадыць некалі паспяховае галіну, аднавіць пародны склад авечак.

У сакавіку Саўмінам зацверджана Дзяржпраграма, прадугледжана знач-

Авечкі вернуцца на беларускія лугі і пашы

нае павелічэнне колькасці авечак у гаспадарках Беларусі за тры-чатыры гады. “Праца вялікая, пачынаем практычна з нуля, а ў планах — паэтапнае аднаўленне галіны, — расказвае адзін з распрацоўшчыкаў праграмы развіцця авечкагадоўлі, загадчык лабараторыі Навукова-практычнага цэнтра НАН Беларусі, кандыдат сельскагаспадарчых навук Юрый Герман. — Вызначаны раёны, у якіх

авечак будзе найбольш, а пры развядзенні пэўных парод будзем кіравацца занадлым прынцыпам. Частка раёнаў стане зонай танкаруннай і часткова мясавоўнавай авечкагадоўлі, другая — зонай развядзена паўтанкаруннай і мясавоўнавых жывёл. Зоймемся племянной працай: у кожнай вобласці створым па адным племзаводзе, пры іх наладзім падрыхтоўку спецыялістаў. Племянное

пагалоўе завязем з Расіі і Украіны, там ужо вывучаем напрацоўкі і тэхналогіі для гадоўлі авечак. Да справы падключыліся і айчыныя генетыкі: будзем мэтанакіравана ствараць беларускі тып шматплоднай паўтанкаруннай авечкі. Важна пашыраць пагалоўе чыстапародных жывёл, адаптаваных да нашых умоў, з высокім генетычным патэнцыялам”.

Так, у адпаведнасці з

Дзяржпраграмай з’яўцца новыя працоўныя месцы. Будуць задаволены патрэбы айчынных прадпрыемстваў у воўне і аўчынах. І, як запэўніваюць спецыялісты, у Беларусі будзе шмат высакаякаснага дыетычнага мяса. Тады, магчыма, і гасцей тут пачнуць частаваць напам’янтаў традыцыйнай беларускай стравай “Пячыста”. Гэта нятулстая бараніна, запечаная буйнымі кавалкамі — пэўна, у печы яе гаспадыні запякалі, таму і “Пячыста”. Можа, з часам стане яна такім жа ядомым сімвалам Беларусі, як і драпікі? А чаму б не стаць!

Даведка ГР. У 1968-м, паводле звестак з тагачасных энцыклапедыяў, у Беларусі 1210 калектыўных гаспадарак займаліся авечкагадоўляй, у іх было 640 тысяч авечак.

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

3 кнігамі па жыцці

Ганаровае найменне “Гаспадыня-беларусачка” на Астравеччыне прысвоена кіраўніцы раённай бібліятэчнай сістэмы Наталлі Ачарэтавай

Адам Мальдзіс

Ля старадаўняй вёскі Міхалішкі Астравецкага раёна будзецца першая ў Беларусі АЭС. Выкапаны і ўзмацняецца катлаван. Пракладзена — сам праехаўся і паглядзеў — шырокая і амаль прмая дарога да будучай станцыі. А ў райцэнтры, раней мястэчку (з 1468 года!), потым гарпасёлку, шпарка ўзводзіцца жыллё: Астраўцу прысвоены статус горада. Кіраўнікі раёна разумеюць: культура тут павінна, як кажуць, бегчы “ўперадзе паравоза”. Бо едуць у Астравец будаўнікі, паедуць атамшчыкі з розных куткоў Беларусі і замежжа, а некаторыя з іх павярць могуць прымаўцы, быццам “Астравец — свету канец”. Казалі так калісьці выпускнікі тэхнікумаў ці вну, едучы працаваць па накіраванні. Райцэнтр і сапраўды на ўскрайку Беларусі: 55 кіламетраў ад Вільнюса. Але ж туды сягаюць, нібы праменні, уплывы даўняга акадэмічнага і ўніверсітэцкага цэнтра! Выйшаўшы ўначы на вуліцу, там убачыш і свячэнне ў небе над колішняй сталіцай Вялікага Княства Літоўскага, а цяпер і Літвы. З дзяцінства памятаецца, што на возе, нагруджаным дрывамі на продаж, ехалася да Вільні ўсяго адну ноч...Потым, узросшы, у 1977-м рашыў я аддзячыць малой радзіме палемічнай кніжкай “І Астравец — свету не канец!” Але выдавецкі рэдактар запратаставаў, што ў СССР “канца свету няма нідзе і быць не можа”, навязаў назву “Астравеччына, край дарагі...” І гэтаксама здалася праўдай.

Сёння кніжка тая стала бібліяграфічнай рэдкасцю, таму два мінскія вучоныя-атамшчыкі прапанавалі мне суаўтарства пры напісанні наватвора “Астравеччына будзе АЭС”. Па-

У Наталлі Ачарэтавай вялікая бібліятэчная гаспадарка

куль раздумваў, землякі мяне выбралі намеснікам старшыні апякунскага савета Астравецкага гістарычна-краязнаўчага музея. Рэдактар райгазеты Ніна Рыбік неяк прапанавала яму назву “Сем колераў нацыянальнай вясёлкі” (столькі там карэнных этнасаў), ды кіраўніцтва пакуль вагаецца. Будучы музей — пакуль маленькае памяшканне, апякунскі савет збіраецца ў Цэнтральнай райбібліятэцы, дзе рэй вядзе загадчыца Наталля Ачарэтава. Там сабраны рэдкія кнігі, даўнія рукапісы, вывешваюцца карціны, атрыманыя з-за рубяжа. І нават пішуща, выдаюцца краязнаўчыя працы: даведнік Веры Тумаш пра суайчыннікаў за мяжой, кніжкі Галіны Францкевіч і Галіны Замара пра вёску Слабодка, дзе расказваецца пра кожнага (!) яе жыхара. Перад чытачамі выступаюць

пісьменнікі і вучоныя з Мінска, Вільнюса, Гродна, сябры мясцовага літаб’яднання.

Нядаўна на пасяджэнні апякунскага савета разглядалася арыгінальная і падрабязная канцэпцыя музея, складзеная вучонымі НАН Беларусі. Прыгадалі мы тады пра найменне “Гаспадыня-беларусачка”, і пасля абмеркавання яно было адзінагалосна прысвоена дырэктару Астравецкай ЦБС Наталлі Ачарэтавай. У яе падпарадкаванні 22 установы культуры, дзе працуюць такія вопытныя спецыялісты і дасведчаныя краязнаўцы, як Іяланта Валугевіч (таксама аўтарка кнігі са Спондаў, Марыя Вішнеўская з Вароны, Валянціна Касцечка з Завідзіентаў).

Што не памыліліся мы ў выбары, сведчаць нядаўнія артыкулы ў “Астравецкай праўдзе”. У адным з іх, пад назвай “Разум-

ныя, прыгожыя, працавітыя...”, пра Наталлю сказана, што яна шчыры патрыёт сваёй Радзімы і сваёй прафесіі: “заўсёды захоплена і з веданнем справы раскавае гасцям пра адметнасці Астравецкага краю, імкнецца, каб у фондах бібліятэкі (там звыш 40 тысяч тамоў на розных мовах. — Аўт.) было як мага больш кніг і матэрыялаў рознай тэматыкі, найперш краязнаўчай, каб людзі любілі і шанавалі сваю малую радзіму гэтак жа, як любіць і шануе яе сама Наталля Уладзіміраўна”. І старшыня райвыканкама Адам Кавалька прызнае, што такія работнікі, як спадарыня Наталля і яе калегі, прымушаюць яго “глядзецца на бібліятэкі і бібліятэчную справу з іншага ракурсу”.

Нарадзілася гэтая “Гаспадыня-беларусачка” ў Астраўцы, у 1988-м закончыла там Першую школу, потым прафтэхвучылішча ў Мінску і працавала на швейнай фабрыцы ў Маладзечне. Аднак любоў да родных мясцін і да кнігі прывяла яе ў 1998-м у Астравецкую цэнтральную бібліятэку. У 2002-м завочна закончыла Беларускі дзяржуніверсітэт культуры і мастацтваў па спецыяльнасці бібліятэказнаўства і бібліяграфія, стала намеснікам дырэктара. А з 2010 года яна дырэктар Астравецкай ЦБС (у раёне, дарэчы, больш за сорок бібліятэкараў), уваходзіць у розныя грамадскія аб’яднанні, у тым ліку і ў апякунскі савет мясцовага музея.

Р. S. З удзячнасцю згадваю, як у 2011 годзе атрымаў з рук Наталлі Ачарэтавай білет Ганаровага чытача Астравецкай бібліятэкі ў сувязі з 65-гадовым “чытацкім юбілеем”. І сапраўды: упершыню прыйшоў я туды восенню 46-га, на другі дзень пасля пераезду на кватэру ў мястэчку. Бо тады закрыўся шосты клас у

Тут працуюць пераважна жанчыны

школе на станцыі Гудагай. У бібліятэку, помніцца, пайшоў тады, каб знасці ў падшыўцы газеты “Піянер Беларусі” свае першыя юнкораўскія допісы. Бібліятэка тады месцілася ў пакойчыку даваеннай крамы, а цяпер займае вялікую будыніну. Здаецца, прыватнае, дробязнае параўнанне часоў, а цікавае. Як старонка з нядаўняй гісторыі горада беларускіх атамшчыкаў...

Ад рэдакцыі. Прыемна паведаміць чытачам, што напярэдадні Дня Незалежнасці аўтар гэтага артыкула Адам Мальдзіс з рук Прэзідэнта ў ліку іншых заслужаных людзей краіны атрымаў высокую дзяржаўную ўзнагароду — ордэн Францыска Скарыны. Так адзначана яго вялікая праца на карысць беларускай культуры. Прафесар, доктар філалагічных навук доўгі час працаваў у рэдакцыі газеты “Голас Радзімы” і цяпер актыўна супрацоўнічае з намі — ужо як метадыст аддзела міжнароднай і сацыяльна-культурнай дзейнасці Інстытута культуры Беларусі.

Віншваем з высокай узнагародай, Адам Восіпавіч! Зычым новых поспехаў на ніве беларусчыны!

Таксама паведамляем, што на Шостым з’ездзе беларусаў свету ўрачыста ўручаны дыпломы “гаспадынь-беларусачак” шэрагу вартых таго жанчын. Спадар Адам Мальдзіс, выконваючы пачэсную місію, выказаў удзячнасць і газеце “Голас Радзімы” за падтрымку такой ідэі. А мы — віншваем усіх спадарынь, што былі ўшанаваныя. І чакаем новых допісаў, у тым ліку і з беларусіх суполак замежжа.

ПАРАЛЕЛІ

Янка Купала, Укакока і Эмілія Манэ

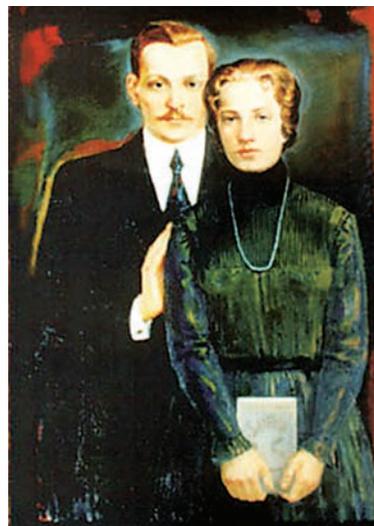
(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Гэты факт гістарычнага-язычнаскага сваяцтва мы імкнуліся выявіць у афармленні выставы, якая прайшла ў Хельсінкі, у Расійскім цэнтры культуры.

— Ці плануецца правядзенне падобных выстаў у іншых краінах?

— Не толькі плануецца — яны праходзяць! Пасля Фінляндыі мы былі ў Калінінградзе. У Абласным гістарычна-мастацкім музеі наладзілі выставу пра жыццё і творчасць Янкі Купалы ў гады Першай сусветнай вайны. Як вядома, у 1913-15 гадах ён у Вільні рэдагаваў газету “Наша Ніва”. Паэт, рэдактар Купала быў супраць вайны, а цензура не прапускала антываенныя артыкулы. І газета выходзіла з белымі плямамі — сімвалам антываеннай, гуманістычнай пазіцыі супра-

цоўнікаў “Нашай Нівы” і яе рэдактара. У вершах таго часу, асабліва ў цыкле “Песні вайны”, артыкулах “Хай рунь красуе”, “Чвэрць года вайны”, “Вайна і самапомач”, апублікаваных у газеце, паэт выступаў супраць вайны і бедстваў, што яна нясе. Ён падкрэсліваў мужнасць і правату абаронцаў Радзімы, неабходнасць дапамогі пацярпеламу ад вайны насельніцтву, сялянам, якія і ў ваеннае ліхалецце сеялі хлеб. Магчыма, не ўсе ведаюць: Купала пазнаёміўся тады з рускім паэтам-сімвалістам Валерыем Брусавым, які ў якасці ваеннага карэспандэнта апынуўся ў Вільні. Знаёмства іх перарасло ў сяброўства і творчае супрацоўніцтва. Брусаў пераклаў на рускую мову некалькі Купалавых вершаў. А ў 1916-м антываенна настроены паэт-лірык быў мабілізаваны, праходзіў службу ў

Янка Купала з жонкай

дарожна-будаўнічым атрадзе Варшаўскай ваеннай акругі. Пра той перыяд жыцця Купалы сведчаць фатаграфіі швагра, паэта Вікенція

Станкевіча, з унікальнага альбома-фотахронікі, які мы ўпершыню выставілі на агляд у Калінінградзе.

— Куды павядуць вас шляхі далей?

— Наступным прыпынкам гэтай выставы будзе Вільнюс. А ў 2014-м плануем выставу ў Варшаве. Экспазіцыя, ёсць задума, будзе распавядаць пра польскамоўную творчасць Янкі Купалы, якая займае вялікае месца ў яго паэтычнай спадчыне. Затым мяркуюем зладзіць выставу ў Славакіі, Францыі...

— А хіба Купала бываў у Францыі?

— Не, але яго цешча, Эмілія Манэ, мела дачыненне да роду заснавальніка імпрэсіянізму Клода Манэ. Воляю лёсу яна апынулася на тэрыторыі цяперашняй Беларусі. Тут пазнаёмілася з Францам Станкевічам, выйшла за яго за-

муж. Іх дачка, Уладзіслава Манэ-Станкевіч, і стала жонкай і музай беларускага класіка.

Эмілія была чалавекам з актыўнай жыццёвай пазіцыяй, мела пэўны ўплыў на паэта. Дарэчы, гэтая яна дапамагала яму перакладаць з французкай мовы тэкст “Інтэрнацыянала”. Пра тую старонку жыцця Янкі Купалы, пра беларускае жыццё і дзейнасць Эміліі Манэ мы плануем раскаваць французам. Спадзяемся, ім будзе цікава ведаць рамантычную гісторыю, у якой перапляліся прозвішчы двух геніяў: беларускага паэта Янкі Купалы і французскага мастака-імпрэсіяніста Клода Манэ. Зрэшты, гэта пакуль планы...

— Будзем чакаць іх здзяйснення. Удачы вам і калектыву музея!

Гутарыў Яўген Дарэнскі

СПАДЧЫНА

Прыгажосці прагне душа

У Дзяржаўным гістарычным музеі працуе выстава "У промнях веры хрысціянскай", яна прысвячаецца 1025-годдзю хрышчэння Русі

На выставе ёсць розныя тэматычныя блокі. Прадстаўлены прадметы, якімі карыстаюцца пры хрышчэнні: старажытныя і сучасныя нацельныя крыжыкі, купель для таінства, абразы і карціны, прысвечаныя хрышчэнню Ісуса ў Іардане, адзенне святароў. Ёсць прадметы храмавыя: літургічны посуд, кадзіла, кнігі. Асабліва цікавыя экспанаты з Дабравешчанскай царквы вёскі Куноса Нясвіжчыны. Трэці блок — Хрыстовы пакуты, адлюстраванне яго крыжовага шляху. Прывезлі і 12 абразоў з Глыбоцкага храма Віцебшчыны. Рэстаўратары аднавілі цыкл, гэта беларуская школа ўніяцкага ікананісу, ён прэзентуе мастацтва XIX стагоддзя, мае ўнікальны тэматычны сюжэт. Сабор Нараджэння Маці Божай у Глыбокім зноў прыме іконы пасля выставы.

Усяго можна пабачыць каля 300 экспанатаў, якія не выстаўляліся раней. Экспазіцыя зладжана ў выглядзе крыжоў. І, як заўважыў на вернісажы Міністр культуры Беларусі Барыс Святлоў, цэнтр выставы нібы недзе ўверсе, бо змястоўнасць у мастацтве пачынаецца з духоўнасці, з душы.

Прэзентавалася і першакніга беларускай нацыі — адрэстаўра-

Рэчы з царкоўнага ўжытку — сапраўдныя творы мастацтва

ваны рукапіс Полацкага Евангелля XII стагоддзя, дзе выкарыстана жывая мова, захаваўся дух стагоддзяў. Ініцыятарам узнаўлення рукапісу стаў Уладзімір Грозаў, старшыня Міжнароднага фонду "Сям'я, адзінства, Айчына", лаўрэат прэміі Прэзідэнта "За

духоўнае адраджэнне". Пры яго садзеянні на справу былі выдзелены неабходныя сродкі. Рукапіс дасканалы вывучаўся славяназнаўцамі Польшы, Расіі, Украіны і Беларусі. Дарэчы, кошт рарытэту — звыш пяці мільёнаў еўра. Дарагая рэліквія ва ўсіх сэнсах!

На вернісажы былі і святары. Выступоўцы падкрэслівалі: хрысціянства адыграла вялікую ролю ў фарміраванні культуры беларускага і суседніх народаў, захаванні іх традыцый.

Галіна Івучь, супрацоўніца Інстытута культуры Беларусі

НА СВАЕ ВОЧЫ

Ад Нармандыі да Нёмана. І Беразіны...

У верасні на прафесійнай турыстычнай выставе ў Парыжы ўпершыню будзе прадстаўлены нацыянальны павільён Беларусі

Такую навіну агучыў Павел Латушка, Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Беларусі ў Францыі, даючы інтэрв'ю аднаму з беларускіх тэлеканалаў. Пасольства рыхтуе экспазіцыю сумесна з Міністэрствам спорту і турызму, Нацыянальным агенцтвам па турызме, дырэкцыямі Нясвіжскага палацава-паркавага ансамбля і Палацавага комплексу ў Міры. Цяпер важна знайсці патэнцыйных партнёраў сярод французскіх тураператараў, якія былі б гатовы ладзіць туры ў Беларусь. "Наша краіна для гэтага адкрыта", — падкрэсліў Павел Латушка.

Францыя, як вядома, сусветны лідар у сферы турызму: толькі Парыж летась наведалі больш за 84 мільёны вандроўнікаў. Паводле ацэнкі дыпламата, "нам пра такіх паказчыкі застаецца толькі марыць, але марыць трэба, і для рэалізацыі мары неабходна працаваць".

Паводле інфармацыі пасольства, колькасць турыстаў з Францыі, якія былі ў Беларусі, летась вырасла на чвэрць у параўнанні з годам папярэднім. "Але ў рэальным вылічэнні гэта — толькі

Ранішняя зарадка на Цнянцы пад Мінскам. Фота Таццяны Раманавай

сотні людзей, што вельмі мала", — лічыць пасол. Дыпламат выказаў упэўненасць, што, акрамя ўдзелу ў выстаўцы, прыцягненню турыстаў паспрые правядзенне Дзён культуры Беларусі ў 25 гарадах Францыі, падрыхтоўкай якіх займаецца пасольства. Французы будуць сустракаць артыстаў Нацыянальнага акадэмічнага вялікага тэатра оперы і балета Беларусі, паралельна са спектаклямі пройдуць прэзентацыі ту-

рыстычных магчымасцяў нашай краіны.

Адна з тэм, якія маглі б зацікавіць французцаў, гэта мясціны Беларусі, гістарычна звязаныя з Напалеонам. Аднак, вядома ж, тэму даўніны варта выкарыстоўваць акуратна. Так, слова "Бярэзіна" ў французскай мове па гэты час мае негатыўнае значэнне: яшчэ жывая гістарычная памяць аб разгромнай для арміі Напалеона бітве на беларускай рацэ каля

Барысава. Падахоўціць французскіх турыстаў да паездак па напалеонаўскіх мясцінах і мясцінах, звязаных з гісторыяй вайны 1812 года, магло б уступленне Барысава ў міжнародную асацыяцыю гісторыі Напалеона. Сёння ў яе ўваходзяць 50 гарадоў Расіі, Аўстрыі, Францыі ды іншых краін, і туды накіроўваюцца вялікія турыстычныя плыні аматараў гісторыі.

Варта дадаць, што ў Францыі шмат людзей цяпер захоплены такім незвычайным хобі, як назіранне за птушкамі ў жывой прыродзе, фатаграфаванне іх: раней тое называлі фотопалываннем. У ілюстрацыі да тэксту выкарыстаны адзін з мінскіх здымкаў фотамастачкі Таццяны Раманавай з яе выставы "Ціхія фарбы", якая дэманструецца ў Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва. Закончыўшы Мінскі дзяржаўны лінгвістычны ўніверсітэт, дасканала ведаючы французскую мову, зямлячка "фотопалывала" на птушак і ў Францыі. Яна лічыць: экатурызм у Беларусі, спалучаны з арніталагічнымі назіраннямі, французам можа быць цікавым.

ПАМЯЦЬ

Ведаць, шанаваць і любіць

У Віцебску, на будынку па вуліцы Крылова, 4, адкрытая мемарыяльная дошка ў гонар Мікалая Каспяровіча — там жывуць гэты краязнаўца, лексікограф, мастацтвазнаўца і літаратуразнаўца

На ўрачыстасці былі сваякі дзеяча з Віцебска і Вялікага Ноўгарада, вучоныя, краязнаўцы, тья, каму дарагая яго духоўная спадчына. Згадвалася, што Мікалай Іванавіч родам з вёсцы Ізбалёва Ігуменскага павета (цяпер Пухавіцкі раён. Закончыў Мінскі інстытут народнай асветы і з 1921 года працаваў інспектарам Слуцкага, далей з 1924-га — Віцебскага аддзелаў народнай асветы. З 1926 года ён працаваў як навуковы сакратар Цэнтральнага бюро краязнаўства пры Інбелкульце, сакратар краязнаўчага часопіса "Наш край". Па яго ініцыятыве ўтварылася Віцебскае акруговае таварыства краязнаўства, якое аб'яднала больш за 100 сяброў. У 1925 годзе спадар Мікалай выдаў "Беларуска-расійскі слоўнічак", у 1927-м — "Віцебскі краёвы слоўнік".

Краязнаўцы, даследчыкі Беларусі і замежжа і сёння плённа выкарыстоўваюць факты, метадычныя парады, выкладзеныя ў працах Каспяровіча: "Арганіза-

цыя краязнаўчага руху", "Вывучэнне культурнага стану краю", "Вывучэнне гісторыі сялянскіх сем'яў", "Вывучэнне побыту рабочых", "Асноўныя моманты ў гісторыі беларускага дойлідства", "Віцебская архітэктура ў гістарычнай перспектыве". "Мінск у графіцы А. М. Тычыны", "Віцебск як мастацкі асяродак", "Беларускі тэатр у Горадні".

Мікалай Каспяровіч цікавіўся гісторыяй навукі, укладаў першы беларускі дапаможнік па тэорыі літаратуры "Узоры для літаратурных гурткоў пры "Маладняку" і гурткоў селькораў". І, бадай, галоўнае: Мікалай Каспяровіч — таленавіты, самаадданы арганізатар масавага краязнаўчага руху Беларусі. Гэтай справе ён прысвяціў кароткае, але яркае жыццё.

Канстанцін Карнялюк, краязнаўца